

Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir
darbo ministru

2020-12-28

Nr. 0

Rekomendacijos dėl vaiko ir šeimos gerovės didinimo bei pagalbos šeimoms teikimo

Skėtinė NVO organizacija Nacionalinė šeimų tėvų asociacija, kartu su partneriais 2020m. vykdė projektą AŠIS, kurio sudedamoji dalis yra studijos „Šeimos ir vaiko gerovę užtikrinančių biopsichosocialinių paslaugų plėtros stebėseną“ atlikimas, socialinių paslaugų žemėlapiu pasirinktoje savivaldybėje sudarymas bei rekomendacijų pagal studijos duomenis teikimas dėl vaiko ir šeimos gerovės didinimo bei pagalbos šeimoms.

Atsižvelgiant į minėtą studiją bei žemėlapi, svarbu atkreipti dėmesį, kad Lietuvos gyventojų savižudybių skaičius daugiau nei dešimtmetį išlieka didžiausias Europoje. Kasmet šalyje nusižudo apie 1000 gyventojų. Tai yra apytiksliai tris kartus daugiau nei per tą patį laiką žūsta eismo įvykiuose. Pasaulio sveikatos organizacija teigia, kad vienai įvykusiai savižudybei tenka 10–20 bandymų žudyti atvejų. Tarp penkių didžiųjų Lietuvos miestų Kaunas yra antroje vietoje pagal savižudybių skaičių. Nuo 2010 metų Kauno mieste nusižudė 414 žmonių. Savižudybių prevencijai užtikrinti būtina teikti pagalbą paaugliams ir jų šeimoms.

Kita didelė šeimų problema yra skyrybos. 2019 metais Lietuvos Respublikoje buvo įregistruota 19,5 tūkst. santuokų, t. y. 232 (1,2 proc.) mažiau negu 2018 m. 2019 m. ištuokas įregistravo 8,7 tūkst. porų. Palyginti su 2018 m., išsituokė 43 (0,5 proc.) poromis daugiau negu 2018 m. Kiekviena ištuoka yra susijusi su dideliais emociniais sutuoktinių išgyvenimais, krizėmis ir traumomis vaikams. Dažnai buvę sutuoktiniai, įsiskaudinę dėl buvusių santykių, siekia vienas kitą toliau žėisti ir tam panaudoja vaikus. Imituodami rūpinimąsi vaikų geriausiais interesais kviečiasi VVTAIT atstovus, kad šie nustatytų buvusio sutuoktinio neva vykdomą vaiko teisių pažeidimą.

Išsiskyrusių šeimose kyla nemaža skurdo problema, kuri yra dar aštresnė regionuose. Jei dviejų suaugusių asmenų namų ūkiai su vienu ar dviem vaikais 2019 m. patyrė atitinkamai 9.5 ir 16.9% skurdo riziką, tai vieno suaugusio su vaikais skurdo rizika siekė 45,4%. Jei 2019 m. skurdo rizikos lygis 5 didžiuosiuose miestuose buvo 14%, tai kituose miestuose jis siekė 22.1%, o kaimo vietovėse - 27,9%.

Atsižvelgiant į aukščiau minimą studiją ir argumentuotą būtinybę teikti pagalbą paaugliams bei jų šeimoms pagal poreikį, teikiamos šios rekomendacijos:

1. Rekomenduojama vykdyti nuoseklų pasitikėjimo santykiais ir laisvanorišku šeimų dalyvavimu grįstą darbą su šeimomis, auginančiomis paauglius vaikus, turinčius sunkiai sprendžiamų problemų. Reikalingas profesionalų telkimas savivaldybėse kuriant centrus, skirtus pagalbos teikimui probleminio elgesio paaugliams ir jų šeimoms, kur dirbtų motyvuoti, darbo su įtampoje esančiomis šeimomis ir paaugliais kompetencijų turintys profesionalai, gebantys taikyti patyriminius ir kitus efektyvius socialinio darbo metodus, įtraukti bendruomenę, su paaugliais dirbančias institucijas ir juos telkti paaugliams kylančių problemų sprendimui.
2. Rekomenduojama teikti pagalbą, diferencijuojant paslaugas į krizinių situacijų sprendimo ir prevencinio darbo su paaugliais ir jų šeimomis, steigiant bendrą pagalbos paaugliams centrą.

Krizių paaugliams padalinyje turėtų būti nestacionarios mobilios komandos teikiamos paslaugos, išskirtiniais atvejais teikiant ir apgyvendinimo paslaugas. Prevencinio darbo su paaugliais ir jų šeimomis padalinyje turėtų būti nuosekliai dirbama su tėvais ir jų paaugliais vaikais bei su jų aplinka, įtraukiant švietimo, sveikatos, seniūnijų, bendruomenės atstovus, telkiant paauglių bendraamžius savanorius.

Skyrybų atveju, rekomenduojama:

1. Atlikti analizę, kokį skaičių tarp VVTAIT iškvietimų sudaro iškvietimai dėl buvusio sutuoktinio iš tikrųjų ar tariamai vykdomų vaiko teisių pažeidimų.
2. Jei sutuoktinių inicijuoti kreipimaisi į VVTAIT kartojasi, organizuoti ir teikti abiem sutuoktiniams privalomus mokymus apie problemų sprendimą nesmurtiniais bendravimo būdais, emocinę netekties įveiką, skyrybų įtaką vaiko psichinei sveikatai, efektyvią komunikaciją, rekomenduoti tam tikrą laiką lankytis pagalbos išsiskyrusiems grupėse.
3. Siūlyti pagalbą vaikams, kuri padėtų vaikams atpažinti savo emocijas, iš emocinės įveikos pereiti į racionaliąją.
4. Besiskiriančioms šeimoms taikyti pakankamos trukmės ir efektyvumo mediaciją (psichologinę ir teisinę).
5. Teikiant paslaugas besiskiriančioms ar išsiskyrusioms šeimoms taikyti Lietuvoje jau pasiteisinusias metodikas, kurias efektyviai taikė NVO, dirbančios su besiskiriančioms ir /ar išsiskyrusiomis šeimomis bei turinčios kompetencijos tiekti šeimos krizių prevencijos bei postvencijos paslaugas, taikyti asmens saviugdą.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė